Midterm review gemeente Opsterland

Tuskentiidske hifking koälysje-akkoart 2022-2026

gemeente Opsterland

Introductie

In deze Midterm review kijken we naar de voortgang van het coalitieakkoord 2022-2026 ‘Mei-inoar foarút’, waarin de partijen Opsterlands Belang, FNP, PvdA en ChristenUnie hun ambities hebben uitgesproken.

De review laat zien dat wij hard werken aan het realiseren van onze doelstellingen. We zien op diverse terreinen vooruitgang. Veel doelen zijn inmiddels behaald. Inwonerbetrokkenheid, grote projecten, energietransitie, woningbouw, sociale vraagstukken en andere belangrijke thema's worden aangepakt met een combinatie van vastberadenheid, flexibiliteit en zorgvuldigheid.

Per doelstelling in het akkoord wordt een beknopte analyse gegeven van de behaalde resultaten en eventueel de gebieden waar we nog verbetering kunnen aanbrengen.

Conclusie

De tussentijdse evaluatie laat zien dat we goed op weg zijn met het realiseren van onze doelstellingen en dat we aanzienlijke vooruitgang hebben geboekt op veel van de gestelde doelen.

Inwoners worden actief betrokken bij gemeentelijke projecten en initiatieven, wat leidt tot grotere participatie en inspraak. Op het gebied van energietransitie werken we nauw samen met inwoners, bedrijven en andere overheden om duurzame oplossingen te implementeren. De woningbouw kent uitdagingen, maar door creativiteit en regionale samenwerking boeken we ook hier vooruitgang. Sociale vraagstukken blijven een belangrijk aandachtspunt, waarbij we streven naar inclusieve en effectieve oplossingen.

Ondanks onze positieve resultaten zijn er uitdagingen die onze voortgang kunnen beïnvloeden. Zo hebben we bijvoorbeeld te maken met netcongestie, wat de uitrol van nieuwe energieprojecten kan vertragen. Daarnaast kunnen financiële onzekerheden en nationale beleidsontwikkelingen de lokale realisatie beïnvloeden. We blijven echter vastberaden om onze ambities te verwezenlijken en passen onze aanpak voortdurend aan en verbeteren deze waar nodig. In nauwe samenwerking met onze partners blijven we ons inzetten voor een duurzame en leefbare toekomst voor alle inwoners van Opsterland.

Meting voortgang

Realisatie ligt op schema of is afgerond	
Bijstelling van planning/budget/financiering/organisatie-inzet is noodzakelijk	
Aanpassing van de opgave is noodzakelijk	

Inwonerbetrokkenheid

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
1.	**Doelstelling**: Wij zoeken de verbinding met de dorpen en enthousiasmeren inwoners om meer initiatieven te starten om hun leefomgeving te verbeteren.	
	Toelichting: • Via het project 'De Gordyk oan set' vroegen wij inwoners van Gorredijk ideeën in te dienen voor de besteding van middelen uit de Regiodeal Zuidoost-Friesland. • De gemeente(raad) is vanuit de mienskip benaderd om in dialoog te gaan, waaronder het mienskipsinitiatief Gorredijk. Inwoners hebben ook initiatieven gestart, zoals woningbouw, speeltuinen en openbaar groen. • Inwoners zijn daarnaast uitgedaagd om taken van de gemeente over te nemen via right to challenge. Dit heeft niet tot overname van gemeentelijke taken geleid in 2022 en 2023. De mogelijkheid is wel gecreëerd. • De aanbevelingen van de Rekenkamercommissie Opsterland (2023) krijgen een plek in de participatievisie en -verordening. De participatievisie en -verordening wordt in de tweede helft van 2024 voorgelegd aan de gemeenteraad.	
2.	**Doelstelling**: We handhaven een dorpsbudget voor initiatieven uit de mienskip en we delen goede voorbeelden.	
	Toelichting: • De Plaatselijke Belangen ontvangen een dorpsbudget vanuit onze gemeente. Dit bedrag bestaat uit €2.500 + €0,80 per inwoner. • Daarnaast hebben wij de subsidieregeling ‘Foar ús Doarp’ beschikbaar gesteld. Aanvragers kunnen tot maximaal €2.500 subsidie krijgen voor een initiatief. • Wij delen de verstrekte subsidies in onze tweemaandelijkse nieuwsbrief. In deze nieuwsbrief delen wij goede voorbeelden. In iedere nieuwsbrief laten wij ook een Plaatselijk Belang aan het woord. Tot slot, we organiseren ook een jaarlijkse netwerkbijeenkomst waarin het delen van goede voorbeelden centraal staat.	
3.	**Doelstelling**: Voor de projecten, waarbij de gemeente een prominente rol speelt, stellen we vooraf kaders en maken we duidelijke afspraken over rollen en verantwoordelijkheden.	
	Toelichting: In de tweede helft van 2024 nemen het college van B&W en de gemeenteraad een besluit over de participatievisie en -verordening.	
4.	**Doelstelling**: Wij willen inwoners die het meest direct gevolgen ondervinden van een toekomstige ontwikkeling zo goed mogelijk betrekken bij gemeentelijke projecten. Bij initiatieven van derden zijn de initiatiefnemers zelf verantwoordelijk voor het betrekken van bijvoorbeeld omwonenden.	
	Toelichting: We hebben inwoners betrokken bij het maken van nieuw beleid door middel van Doarpspetearen. Deze bijeenkomsten zijn	

	georganiseerd om beleidsinformatie op te halen voor onder andere de welzijnsnota, woonzorgvisie, participatievisie- en verordening en het dorpenbeleid. We hebben samen met de Plaatselijke Belangen de Doarpspetearen georganiseerd.	
5.	**Doelstelling**: We maken een verordening op basis van de participatieladder, waarin de spelregels staan voor de manier waarop inwoners en gemeente kunnen samenwerken	
	Toelichting: In de tweede helft van 2024 wordt de participatieverordening voorgelegd aan de gemeenteraad, samen met de participatievisie.	
6.	**Doelstelling**: Het blijft belangrijk dat ieder dorp een ontmoetingsplek heeft voor inwoners, bijvoorbeeld een dorpshuis.	
	Toelichting: • Wij ondersteunen het in stand houden dorpshuizen en multifunctionele accommodaties. De koersplannen van ieder dorpshuis zijn in februari 2023 vastgesteld door de besturen van de dorpshuizen. Tijdens deze bijeenkomst gaven de besturen hun input om het beleid voor de dorpshuizen concreter te maken. Op basis van urgentie is een agenda gemaakt voor het uitvoeren van de eerste actieplannen van de koersplannen. • In 2023 startten de actieplannen van het Multifunctioneel Centrum de Wier en Langezwaag. In november 2023 deelden wij de voortgang met de besturen van de dorpshuizen.	
7.	**Doelstelling**: Wij willen vrijwilligers in de gemeente meer met elkaar in contact brengen om ervaringen te delen en elkaar te inspireren.	
	Toelichting: • Onze consulent wmo/preventie en opbouwwerker van het gebiedsteam ondersteunen en faciliteren inwonersinitiatieven, zoals de dorpssteunpunten. Zij zijn aanspreekpunt voor vrijwilligersorganisaties en bloeizones. • Verder hebben we een platform voor vrijwilligersbemiddeling opgezet. • We hebben in 2023 een start gemaakt met een welzijnsnota. Hierin beschrijven we hoe we bestaande vrijwilligersorganisaties (zoals dorpssteunpunten en sociaal cultureel werk) effectiever gaan ondersteunen en inzetten. Ook gaan we de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals op dorpsniveau verbeteren.	
8.	**Doelstelling**: Als pilot is een medewerker van de gemeente aanwezig in de dorpen als schakel tussen het dorp en de gemeente. Deze pilot met de dorpencoördinator wordt geëvalueerd.	
	Toelichting: • De dorpencoördinator is samen met de beleidsadviseur Dorpen het aanspreekpunt voor besturen van Plaatselijke Belangen en dorpshuizen. De dorpencoördinator is bekend met alle dorpen in Opsterland, is eerste contactpersoon voor de Plaatselijke Belangen en neemt de operationele taken op zich. • De evaluatie van de pilot volgt.	

9.	**Doelstelling**: Het college van B&W zal meer aanwezig zijn in de dorpen. Iedere wethouder krijgt een aantal dorpen onder zijn hoede en zal bijvoorbeeld vergaderingen van lokale verenigingen bezoeken.	
	Toelichting: In 2023 kreeg ieder dorp heeft zijn eigen dorpswethouder. De verdeling is als volgt: • Wethouder van Opzeeland: Beetsterzwaag/Olterterp, Tijnje, Luxwoude en Langezwaag; • Wethouder Durksz: Gorredijk, Wijnjewoude, Nij Beets en Bakkeveen; • Wethouder de Vries: Terwispel, Lippenhuizen, Hemrik en Jonkersland; • Wethouder Jonkman: Frieschepalen, Ureterp en Siegerswoude. De dorpswethouder en dorpencoördinator trekken samen op in de dorpen.	
10.	**Doelstelling**: Ook organiseren we periodiek een dorpstafel in de dorpen om met zoveel mogelijk mensen in gesprek te gaan over wat er speelt in het dorp.	
	Toelichting: Het doel van de dorpstafels is om met inwoners in gesprek te gaan over wat er speelt in een dorp. In 2024 zijn doarpspetearen georganiseerd. Tijdens de doarpspetearen zijn wij samen met de Plaatselijke Belangen in gesprek gegaan met de dorpen Lippenhuizen, Luxwoude, Beetsterzwaag en Ureterp. In 2023 zijn geen dorpstafels georganiseerd. In overleg met de Plaatselijke Belangen krijgen de dorpstafels een plek in het Dorpenbeleid. Het Dorpenbeleid wordt in de tweede helft van 2024 voorgelegd aan de gemeenteraad.	

Balans
We zijn voor dit onderwerp goed op weg met het uitvoeren van het coalitieakkoord 2022-2026. We verwachten dat eind 2026 de doelstellingen zijn gerealiseerd.

Grote projecten

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
11.	**Doelstelling:** In Gorredijk wordt gewerkt aan de toekomst van sportcentrum Kortezwaag. Wij streven naar realisatie van het nieuwe sportcentrum zoals door de raad is besloten.	
	Toelichting: De vernieuwbouw en renovatie van het sportcentrum is Europees aanbesteed en definitief gegund. De aannemer gestart met de realisatie. Door onvoorziene omstandigheden is de fasering van	

	de bouw gewijzigd. Het gereedkomen van het totale complex wordt verwacht eind Q3 2025.	
12.	**Doelstelling:** Voor de toekomstige huisvesting van De Skâns worden scenariostudies opgesteld. Wij willen deze afwachten en daarna met de raad en andere betrokkenen keuzes maken en kaders afspreken. Het doel is ook in de toekomst een dorpshuis te hebben met diverse functies, dat past bij de schaal van Gorredijk.	
	Toelichting: De scenariostudies (locatie-onderzoek en haalbaarheidsonderzoek) zijn uitgevoerd. Er is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld door de raad voor het scenario bij de Burgemeester Harmsmaschool. Omdat De Skâns en de Burgemeester Harmsmaschool ondergebracht worden in één gebouw is er een sterke afhankelijkheid van elkaar. Er worden gesprekken gevoerd met beide partijen om invulling te geven aan de projectorganisatie, contract- en aanbestedingsvorm. Ook wordt hierbij onderzocht hoe het beste invulling gegeven kan worden aan de 'synergie opgave'. De gesprekken met de Burgemeester Harmsmaschool vragen veel tijd en hebben invloed op het tijdspad van De Skâns.	
13.	**Doelstelling:** We willen in overleg met het bestuur van de Burgemeester Harmsmaschool (BHS) komen tot een toekomstbestendig schoolgebouw.	
	Toelichting: We zijn met het bestuur in overleg. Dit project zit nog in de initiatieffase, en is in die zin goedbeschouwd nog geen project met een projectplanning en concrete kaders en randvoorwaarden. De Burgemeester Harmsmaschool is op eigen initiatief al geruime tijd bezig met ontwerpen. Met de Burgemeester Harmsmaschool worden gesprekken gevoerd over de projectkaders. De eerste plannen en ontwerpen van het schoolbestuur wijken af van de kaders die de gemeente stelt op basis van het vastgestelde integraal huisvestingsplan onderwijs en de verordening huisvesting onderwijs van de gemeente Opsterland. Dat maakt dat de Burgemeester Harmsmaschool weliswaar al een tijd aan het ontwerpen is, maar dat dit nog niet heeft geleid tot een concrete aanvraag binnen de kaders voor de vernieuwbouw van de school. Hetgeen heeft ook (planning)consequenties voor De Skâns.	

Balans

Het realiseren van deze grote projecten is een samenspel van gemeente en andere partijen. Deze projecten hebben maatschappelijke betekenis en ook de financiële belangen zijn groot. Dit vraagt zowel om flexibiliteit als om degelijkheid en zorgvuldigheid.

Ruimtelijk domein

Energietransitie

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
14.	**Doelstelling:** Isolatie en andere vormen van energiebesparing zijn de eerste en meest effectieve manieren om onze ambitie om energieneutraal te worden te realiseren. Hoe meer energie we besparen, hoe minder we hoeven op te wekken en op te slaan. In enkele dorpen in onze gemeente, bijvoorbeeld Wijnjewoude en Nij Beets, wordt hier al ervaring mee opgedaan.	
	Toelichting: • In 2023 is het actieplan Warmtetransitie vastgesteld. Hierin zetten wij onder andere in op isoleren en het opzetten van een OWO-Energiebureau. Onder het OWO-Energiebureau vallen de Energieverkenners die bij de drie gemeenten in dienst zijn. Samen met onze (inmiddels) 43 vrijwillige energiecoaches en externe partijen ondersteunen en ontzorgen zij onze inwoners met het nemen van maatregelen voor energiebesparing. • Daarnaast ondersteunen wij initiatieven uit de dorpen, zoals energiecoöperaties en energiewerkgroepen die in hun eigen dorp plannen maken voor het reduceren van het energieverbruik. Dat betreft bijvoorbeeld de dorpen De Tijnje, Bakkeveen, Nij Beets en Wijnjewoude.	
15.	**Doelstelling:** Wij verwachten dat het Rijk de subsidieregelingen voor energiebesparing in woningen zal uitbreiden. Als dat zover is, zorgen wij dat wij een plan klaar hebben om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk inwoners gebruikmaken van de subsidies. Voor dit plan gebruiken we onder andere ervaringen uit onze gemeente.	
	Toelichting: • In 2022 is de RREW-regeling afgerond. Met de RREW-regeling hebben circa 1900 huishoudens een voucher van € 70,- aangevraagd voor kleine besparende maatregelen. Daarnaast zijn eind 2022 een 8-tal energiemarkten georganiseerd, waar ongeveer 1100 huurders voor € 100,- kleine energiebesparende producten konden uitzoeken. • In 2023 is de Energie Kado Regeling opengesteld. Met deze subsidieregeling konden inwoners tot 1 mei 2024 een subsidie voor € 500,- aanvragen voor energiebesparende producten of vervangend energiezuinig witgoed. • In provinciaal verband is de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie opgesteld. De subsidie van € 2177,- voor isolerende maatregelen kan vanaf juni 2024 door inwoners worden aangevraagd.	
16.	**Doelstelling:** Ondertussen gaan wij door met de inzet van energiecoaches om de bewustwording te vergroten. We zetten daarbij vooral in op woningen met een laag energielabel, omdat daar de meeste winst te behalen is. De energiecoach zet zich ook in voor minima, omdat inwoners met een laag inkomen het grootste risico lopen op energiearmoede en nog weinig	

	gebruikmaken van de energiecoach. We willen hiervoor samenwerken met bijvoorbeeld woningbouwcorporaties.	
	Toelichting: In de afgelopen jaren hebben wij een succesvolle wervingscampagne voor vrijwillige energiecoaches gevoerd. Inmiddels zijn er 43 vrijwillige energiecoaches actief, waarbij er in elk dorp minimaal één actief is. Tijdens de energiemarkten zijn Energiecoaches en woningbouwcorporaties actief geweest om vragen van inwoners (huurders) te beantwoorden. In combinatie met de Energie Kado Regeling hebben de energiecoaches zich met name gericht op de minima. Bepaalde acties, communicatie en maatregelen zijn afgestemd met de woningbouwcorporaties.	
17.	**Doelstelling:** Met de woningbouwcorporaties willen we daarnaast afspreken, dat zij geen woningen verkopen met een energielabel dat lager is dan C.	
	Toelichting: • Vanwege de actuele druk op de huurmarkt is Elkien terughoudend met verkoop. • WoonFriesland verkoopt in 2024 geen woningen, tenzij deze deel uitmaken van een complex met gemengd eigendom waarin WoonFriesland haar aandeel wil afbouwen of als het een van de laatste woningen in een zeer versnipperd complex betreft. Dit zijn zeer incidentele gevallen.	
18	**Doelstelling:** Ook willen we met hen afspreken dat particuliere eigenaren van voormalige sociale huurwoningen de kans krijgen om mee te doen met verduurzamingsprojecten van woningbouwcorporaties.	
	Toelichting: • Als WoonFriesland planmatig onderhoud en kwaliteitsverbetering uitvoert, kunnen eigenaren van voormalige huurwoningen van hetzelfde type (in dezelfde rij/straat) op eigen kosten in dit traject meegaan. Eigenaren kunnen daarover afspraken maken met de gecontracteerde aannemer. Omdat de aannemer dezelfde werkzaamheden al collectief inkoopt voor WoonFriesland, kan de particuliere eigenaar hierbij een financieel voordeel behalen. • Afspraken met Elkien hierover moeten nog worden vastgelegd.	
19.	**Doelstelling:** Met alleen zonnepanelen op daken wekken we onvoldoende energie op. De ontwikkeling van meer zonnevelden blijft daarom nodig.	
	Toelichting: De netcongestie van ons elektriciteitsnetwerk en ook het stringente provinciale beleid is voor de aanleg/uitbreiding van zonneweides een probleem. Dat beperkt ons in het realiseren van onze ambities. Dorpscoöperatie Wijnjewoude Energie Neutraal (WEN) is er als enige in geslaagd om in 2023 een zonneweide voor het dorp aan te leggen en in gebruik te nemen. Wel zijn wij bij een aantal initiatieven voor de realisatie van zonneweides en/of drijvende zonneparken betrokken. Dat betreft met name initiatieven van projectontwikkelaars. Wij volgen daarbij ons beleid dat is vastgelegd in ons Zonneplan Opsterland. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is de invulling van de 50% lokaal	

	eigendom. Wij onderzoeken de mogelijkheid om dat in te vullen door de oprichting van een gemeentelijk energiebedrijf.	
20.	**Doelstelling:** Wij zijn daarnaast voorstander van windenergie, maar alleen als de windmolens goed in het landschap passen. Wij vinden dat boeren een kleine windmolen bij hun boerderij moeten kunnen plaatsen voor eigen gebruik of voor een lokale energiecoöperatie. Ook bij de bedrijvenparken A7 en Overtoom is dat wat ons betreft mogelijk. Provinciale regelgeving belemmert dit nu nog. Op basis van nieuwe (provinciale) ontwikkelingen stellen wij onze ambitie zo mogelijk bij.	
	Toelichting: Tot op dit moment mogen alleen kleine windmolens geplaatst worden bij agrarische bedrijven voor eigen verbruik. Begin 2024 is een aanpassing van provinciale regelgeving in de Omgevingsverordening Romte ter inzage gelegd. Hierin is meer ruimte voor de plaatsing van kleine windmolens opgenomen. Wij hebben een zienswijze ingediend met als belangrijke vraag om als gemeente voor opwek van duurzame energie in algemene zin meer eigen afwegingsruimte te geven. Dat betreft o.a. hoogte en plaatsing van windmolens.	
21.	**Doelstelling:** Wij zijn ook voorstander van groen gas, mits dit wordt geproduceerd via monomestvergisting.	
	Toelichting: De opwek van groengas door monomestvergisting maakt op dit moment een versnelling door. Rondom Nij Beets heeft een collectief van veehouders zich georganiseerd in de coöperatie Agrigas. Doelstelling is om de mogelijkheden voor mestvergisting te onderzoeken. Samen met de provincie Fryslân hebben wij financieel bijgedragen aan het uitvoeren van een haalbaarheidsstudie. Op dit moment onderzoekt de coöperatie de vervolgstappen. Bij Wijnjewoude heeft de werkgroep Leefbaarheid onderzocht of het mogelijk is dat WEN op de locatie van de voormalige rioolwaterzuivering aan de Tolleane een installatie voor centrale monomestvergisting op kan richten, met als uitgangspunt dat die geen overlast voor de omgeving mag veroorzaken. Uit de resultaten blijkt dat dit mogelijk is. Het initiatief voor vervolgstappen, zoals het indienen van een vergunningaanvraag, ligt nu bij WEN. Daarnaast is bekend dat ook een aantal individuele veehouders plannen om mest te gaan vergisten in uitvoering hebben of al hebben gerealiseerd.	
22.	**Doelstelling:** Voor de opwekking van duurzame energie zijn we afhankelijk van de beschikbare ruimte op het elektriciteitsnet. Wij dringen er bij de netbeheerder en andere betrokken organisaties op aan om die ruimte zo snel mogelijk te vergroten.	
	Toelichting: Samen met de gemeente Smallingerland hebben wij een systeemanalyse van ons elektriciteitsnetwerk uitgevoerd. In deze analyse hebben wij op basis van beschikbare gegevens een prognose voor onze elektriciteitsbehoefte in 2030 uitgevoerd. Hieruit blijkt dat een groot onderstation van Liander in Drachten, dat ook heel belangrijk is voor onze gemeente, geen capaciteit meer heeft. Dat betreft zowel de teruglevering- als de levering van energie. Hiervoor is nieuwbouw nodig. De voorbereidingstijd	

	daarvoor vraagt meerdere jaren tijd. Met de netbeheerders TenneT en Liander zijn wij in overleg om deze processen binnen onze mogelijkheden te versnellen. Groot probleem is dat de elektrificatie veel sneller gaat dan (ook in onze systeemstudie) is voorzien. Veel inwoners geven aan dat zij energieopwekking met zonnepanelen niet aan het net terug kunnen leveren. Liander is druk bezig de elektriciteitsnetwerken in de dorpen daarvoor aan te passen. Hiervoor worden de komende jaren een groot aantal nieuwe trafostations geplaatst. We hebben regelmatig overleg met Liander en TenneT om de voortgang te bespreken.	
23.	**Doelstelling:** Ondertussen onderzoeken wij hoe we op een andere manier met het elektriciteitsnetwerk om kunnen gaan, bijvoorbeeld met de opslag van energie en een gemeentelijk energiebedrijf, waarvan de baten de duurzaamheidsopgave kunnen versnellen.	
	Toelichting: In 2023 is een onderzoek naar de mogelijkheid voor het oprichten van een gemeentelijk energiebedrijf afgerond. Het resultaat is gepresenteerd aan de raad. Conclusie is dat er mogelijkheden zijn. De vervolgopzet is om de voor- en nadelen van deelname van een gemeentelijk energiebedrijf in lopende initiatieven voor de opwek van duurzame energie uit te werken. Ook hier beperkt de al eerder genoemde netcongestie het tempo.	
24.	**Doelstelling:** Wij onderzoeken of deelname aan projecten voor energieopwekking en opslag buiten de gemeentegrenzen aantrekkelijk is.	
	Toelichting: Wij hebben nog geen aansluiting gezocht bij initiatieven buiten de gemeentegrenzen.	
25.	**Doelstelling:** Samen met inwoners, organisaties en bedrijven willen wij werken aan energiebesparing en opwekking van duurzame energie. Wij betrekken inwoners zoveel mogelijk, bijvoorbeeld door energietafels te organiseren.	
	Toelichting: Op dit moment werken wij samen met de dorpen De Tijnje, Bakkeveen, Nij Beets, Terwispel en Wijnjewoude aan plannen om op wijk- en/of dorpsniveau de energiebehoefte, reeds genomen maatregelen door inwoners en de besparings- en opwekmogelijkheden inzichtelijk te maken. Waar mogelijk stimuleren wij de opwekmogelijkheden van duurzame energie. Hiervoor verwijzen wij naar de punten 19, 20, 21 en 22.	
26.	**Doelstelling:** Bij externe initiatieven voor energieopwekking vinden wij de lokale betrokkenheid erg belangrijk. Dat betekent dat inwoners, bijvoorbeeld via een lokale energiecoöperatie, voor 50% eigenaar kunnen worden en de opbrengsten gedeeltelijk aan duurzaamheidsmaatregelen worden besteed.	
	Toelichting: In onze gemeente zijn op dit moment, behalve WEN in Wijnjewoude, geen coöperaties actief die dergelijke initiatieven of investering kunnen dragen of de ruimte daartoe hebben. Een mogelijke oplossing is de oprichting van een gemeentelijk energiebedrijf die deze mogelijkheden wel heeft, zie ook punt 23.	

Balans
De doelen zijn divers, en bij het verwezenlijken er van zijn we afhankelijk van burgers, bedrijven en andere overheden. Niettemin ontstaat het beeld dat er op de meeste doelstellingen voldoende voortgang gemaakt is. De achterliggende ambitie om Opsterland op tijd energieneutraal te maken is daarmee echter nog niet gerealiseerd, die lat ligt heel hoog en het tijdspad wordt voor een belangrijk deel bepaald door anderen (Rijk, provincie, Liander)

Wonen

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
27.	**Doelstelling:** Wij willen een woningvoorraad die zowel kwalitatief als kwantitatief voldoet aan de behoefte van de huidige en toekomstige inwoners. Hierover maken we onder andere afspraken met de provincie en de woningbouwcorporaties.	
	Toelichting: Met woningcorporaties zijn jaarlijks prestatieafspraken gemaakt en dit wordt gecontinueerd. Met de provincie zijn woningbouwafspraken gemaakt. Met Rijk en regio zijn die afspraken bestendigt in een regionale woondeal.	
28.	**Doelstelling:** We gaan een meer actief grondbeleid voeren, zodat de gemeente meer invloed heeft op waar gebouw wordt en welk type woningen er komt.	
	Toelichting: We voeren een actief beleid om door middel van sleutelprojecten de kwalitatieve doelstellingen uit het Nationale Woon- en Bouwagenda realiseren.	
29.	**Doelstelling:** Deze ambities worden opgenomen in de nieuwe woonvisie.	
	Toelichting: Deze ambities zijn opgenomen in de op 18 augustus 2023 vastgestelde Woonvisie.	
30.	**Doelstelling:** Op basis van de nieuwe woonvisie willen wij met de raad een actieplan maken om de woningmarkt gezonder te maken. Wij willen hier in ieder geval het maken van een huisvestingsverordening in opnemen.	
	Toelichting: Op basis van de komende Wet versterking regie volkshuisvesting wordt voor de hele provincie een Huisvestingsverordening urgentie opgesteld (de zgn. Fryske urgentieverordening).	
31.	**Doelstelling:** Daarnaast gaan wij, zolang de krapte aanhoudt, onderzoeken of het mogelijk is om voorrang te geven aan mensen met	

	een economische of sociale binding met een dorp of de gemeente om de mienskip en het perspectief in stand te houden.	
	Toelichting: Elkien heeft een pilot in het leven geroepen om voor 10 dorpen onze gemeente bij vrijkomende huurwoningen de helft eerst aan eigen inwoners aan te bieden. Daarnaast is nagegaan op welke wijze vrijkomende koopwoningen of nieuwwoningen / nieuwbouwlocaties met voorrang bij deze groepen terecht kunnen komen. Dit heeft niet tot nieuwe werkwijzen kunnen leiden. Definitieve conclusie volgt nog.	

Balans
Er zijn in heel Nederland te weinig woningen en voor huishoudens is het bepaald niet eenvoudig om in het juiste huis op de juiste plaats te wonen. Dat is in Opsterland niet anders. Met stakeholders zijn we voortdurend op zoek naar mogelijkheden om voor onze gemeente deze moeilijke situatie wat milder te maken. We hebben niet de illusie dat we een nationaal probleem hier in Opsterland op kunnen lossen, we doen ons best om wel hier in Opsterland de scherpste randjes er van af te halen.

Lelylijn/Deltaplan Noordelijk Nederland

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
32.	**Doelstelling:** Bij de provincie en het rijk zullen we erop aandringen om, naast het bestaande onderzoek, op zoek te gaan naar alternatieven, die wellicht beter aansluiten bij de wensen van inwoners en bedrijven. Zij zijn tot nu toe in onze ogen onvoldoende betrokken bij en gehoord over de plannen.	
	Toelichting: Zowel binnen het netwerk van onze Friese medeoverheden als ook in de richting van de projectorganisatie (het Rijk) is dit punt dikwijls benadrukt. In de afwegingen die nog gemaakt zullen worden zal het toekomstscenario zonder Lelylijn als referentiescenario gehanteerd worden. Een alternatief zonder Lelylijn maar met een substantiële investering in OV en bereikbaarheid zal niet als referentiescenario opgevoerd worden bij de besluitvorming.	
33.	**Doelstelling:** Wij gaan daarom in gesprek met de provincie en het Rijk om hen te vragen de communicatie met inwoners en bedrijven te verbeteren. Hierbij zoeken we samenwerking zoeken met Heerenveen, Smallingerland, Weststellingwerf en Ooststellingwerf.	
	Toelichting: We zijn in gesprek met buurgemeenten en andere gemeenten, provincie en projectorganisatie en benadrukken het belang van goede communicatie.	

Balans
In aanloop naar de besluitvorming over de Lelylijn hebben we de positie en het belang van gemeente Opsterland duidelijk naar voren gebracht.

Economie

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
34.	**Doelstelling:** We willen een integrale loketfunctie voor ondernemers en het accountmanagement intensiveren.	
	Toelichting: We voeren meer structureel accountmanagement. We zijn zichtbaarder voor ondernemers, zij weten ons accountmanagement te vinden. De communicatie is verbeterd.	
35.	**Doelstelling:** Daarnaast gaan we samen met ondernemers per dorp een korte detailhandelsvisie maken. Hierbij maken we gebruik van de gegevens die uit de dorpsspiegelonderzoeken komen en de gesprekken uit de dorpstafel (zie ook Inwonerbetrokkenheid).	
	Toelichting: De detailhandelvisie wordt in 2024 voorgelegd aan de raad.	
36.	**Doelstelling:** De bedrijventerreinen in onze gemeente blijven zich ontwikkelen. Wij monitoren dit goed en gaan onze visie op bedrijventerreinen actualiseren. Op die manier kunnen we goede besluiten nemen over toekomstige ontwikkelingen. Onze focus hierbij ligt op het Bedrijvenpark A7 en de bedrijventerreinen in Gorredijk.	
	Toelichting: De visie op bedrijventerreinen wordt in 2025 aan de raad voorgelegd. Werkingsgebied van bedrijventerrein A7 is uitgebreid. Ten behoeve van de uitbreiding van bedrijventerrein Gorredijk is grond aangekocht.	

Balans
We zijn zichtbaar voor ondernemers en beleidsmatig hebben we in 2024 en 2025 de voornaamste visiedocumenten weer actueel.

Verkeer en vervoer

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
37.	**Doelstelling:** We combineren onderhoud van wegen vaker met het nemen van maatregelen voor de verkeersveiligheid. We onderzoeken of hier subsidiemogelijkheden voor zijn.	
	Toelichting: Bij groot onderhoud waarbij mogelijkheden zijn voor een andere inrichting doen we dit in samenspraak met de buurt. Recente voorbeelden hiervan zijn het onderhoud aan De Wallen in Beetsterzwaag en de kruising Nije Leane / De Wyngaerden in Luxwoude.	
38.	**Doelstelling:** Wij gaan nog meer samenwerking en afstemming zoeken met andere gemeenten, zodat onze gemeente zo weinig mogelijk last heeft van verkeersmaatregelen in een andere gemeente en vice versa.	
	Toelichting: Met gemeenten Heerenveen en Ooststellingwerf is periodiek contact over stremmingen en onderhoud. Ook met gemeenten Noordenveld en Westerkwartier wisselen we informatie uit over stremmingen. Als gevolg van personele wisselingen is er met gemeente Smallingerland minder contact. Vanuit de ROF samenwerking proberen we deze banden weer aan te halen.	
39.	**Doelstelling:** In onze gemeente rijden veel verschillende aanbieders van speciaal vervoer, zoals Wmo- en leerlingenvervoer. We gaan bekijken of we deze verschillende vormen van vervoer kunnen samenvoegen.	
	Toelichting: Het vervoer is op dit moment van goede kwaliteit, ondanks een krappe arbeidsmarkt. We kijken kritisch naar het gebruik en alternatieven. Op basis daarvan maken we de inschatting of combineren tot voordeel kan leiden.	
40.	**Doelstelling:** Kapotgereden bermen langs de 60 km-wegen in het buitengebied zorgen voor veel onderhoudswerk door de gemeente. Wij gaan daarom onderzoeken hoe we de bermen beter kunnen beschermen dan op de huidige wijze.	
	Toelichting: In april is een conceptnotie opgeleverd. Hierin is een duidelijke prioritering aangegeven van wegen die aandacht nodig hebben vanwege bermschade. De notitie wordt vertaald naar een uitvoeringsprogramma. De verwachting is dat het uitvoeringsprogramma voor het zomerreces wordt afgerond.	

Balans / conclusie
De gestelde doelen zijn onderdeel van doorlopende werkzaamheden of zijn tijdig opgepakt. De verwachting is dat de opgaven binnen de looptijd van het coalitieakkoord zijn afgerond.

Landbouw

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
41.	**Doelstelling:** Wij willen zichtbaarder zijn en gaan in gesprek met boeren. We bekijken samen hoe een duurzame, toekomstbestendige en grondgebonden landbouwsector in Opsterland eruit kan zien.	
	Toelichting: In 2023 is de provincie, in samenspraak met de Friese gemeenten en Wetterskip begonnen met de uitwerking van het Gebiedsprogramma Landelijk Gebied, de provinciale vertaling van het Nationaal Programma Landelijk Gebied. In het Gebiedsprogramma moet de toekomst van het landelijk gebied beschreven worden en hoe we om willen gaan met opgaven rondom stikstof, natuur, klimaat, water, vitaal platteland en bodem. Het gebiedsprogramma moet uitgewerkt worden in gebiedscommissies. In Opsterland zijn al verschillende gebiedscommissies actief. Rondom het Koningsdien (Rûnom Alddjip), Streekinitiatief Opsterland Oost en in Wijnjewoude Energieneutraal wordt al gebiedsgericht gewerkt aan een toekomstgerichte landbouw. Wij ondersteunen de gebiedscommissies waar dat mogelijk en wenselijk is en helpen de commissies in de positionering richting de provincie. De echte uitvoering is afhankelijk van de mate van concreetheid en de middelen die voortkomen uit het Provinciale Gebiedsprogramma.	
42.	**Doelstelling:** We willen bijvoorbeeld ruimte geven aan uitbreiding van activiteiten bij boerderijen en in gesprek gaan over de stikstofproblematiek. Wij willen dat de gemeente een belangrijke rol speelt in dit dossier, bijvoorbeeld via de gebiedsgerichte aanpak en het Nationaal Programma Landelijk Gebied.	
	Toelichting: De vertaling van de stikstofproblematiek in concrete doelstellingen moet plaatsvinden in het Provinciale Gebiedsprogramma. De gemeente Opsterland kent drie Natura2000 gebieden en een deel van de gemeente zit in de buurt van Natura2000 gebieden buiten onze gemeente. Als het gaat om het behoud en herstel van natuurkwaliteit zal de opgave in Zuidoost Fryslân relatief groot zijn. Hoe de stikstofproblematiek vertaald wordt naar de verschillende gebieden hangt af van de doelstellingen in het Gebiedsprogramma. Wij dringen er bij de provincie op aan dat deze doelstellingen concreet worden gemaakt, zodat het voor de gebiedscommissies duidelijk is waar zij aan werken, maar ook welke alternatieve mogelijkheden er zijn.	
43.	**Doelstelling:** Samen met andere gemeenten en de werkgroep landbouw van de P10 spelen we een rol in de lobby richting provincie en Rijk.	
	Toelichting: Als gemeente zitten we ambtelijk en bestuurlijk dicht op de realisatie van het Gebiedsprogramma. Daarnaast denken we ambtelijk mee in de uitwerking van de Gebiedsgerichte aanpak. We zetten richting de provincie steeds in op duidelijkheid in het Gebiedsprogramma en het realiseren van voldoende fysieke- en regelruimte voor alternatieve verdienmodellen.	

Balans
De spanning op de landbouwsector is groot. Het systeem liep economisch, ecologisch en / of juridisch tegen grenzen aan. Dit voedde de roep om verandering. In de maatschappelijke discussie daarover liepen feiten, meningen, belangen en emoties in elkaar over. Ook omdat dit in de eerste plaats een verantwoordelijkheid is van de Rijksoverheid en ook van de provincies, is onze positie bijzonder. Als gemeente willen we een verstandige, duidelijke en zorgvuldige overheid zijn, in dit dossier beklemtonen we dat ook naar onze medeoverheden.

Natuur

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
44.	**Doelstelling:** Wij gaan onderzoeken hoe we het beeldbepalende landschap van Opsterland kunnen behouden en versterken, bijvoorbeeld door er een beschermde status aan te geven. Hiervoor gaan we in gesprek met eigenaren van natuur in ons buitengebied.	
	Toelichting: Wij stellen een cultuurhistorische waardenkaart op, waarbij ook de landschappelijke dragers van de verschillende landschapstypen aangewezen worden.	
45.	**Doelstelling:** Wij vinden biodiversiteit belangrijk en gaan hiervoor de bestaande aanpak van de gemeente voortzetten.	
	Toelichting: De bestaande aanpak is voortgezet. Daarnaast wordt dit jaar gestart met het Biodiversiteitsplan, op verzoek van de raad. Het plan van aanpak is akkoord bevonden door de raad.	

Balans
Zowel de kwaliteit van natuur en natuurgebieden als de kwaliteit van het landschap staat onder druk. Hoewel we op schema liggen met het bereiken van de gestelde doelen, is daarmee de zorg om landschap en natuur niet weg.

Recreatie en toerisme

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
46.	**Doelstelling:** Wij willen recreatie & toerisme in Opsterland verder aanmoedigen. Dat doen wij bijvoorbeeld door de toeristenbelasting in te zetten voor de ontwikkeling van voorzieningen voor de toerist en de recreant, zoals fiets- en wandelpaden.	
	Toelichting: We zetten voortdurend in op versterking van R&T in Opsterland. Toeristenbelasting wordt niet alleen besteed aan fiets- en wandelpaden, maar bijvoorbeeld ook aan subsidies voor regiomarketing en toeristische evenementen.	

47.	**Doelstelling:** Wij intensiveren de promotie van de Turfroute en het Polderhoofdkanaal.	
	Toelichting: Er is een fiets- en wandelgids over de Turfroute uitgegeven. Ook wordt door regiomarketing extra ingezet op dit onderwerp.	
48.	**Doelstelling:** Verder willen we meer promotie voor de fiets- en wandelroutes in onze gemeente. Dit doen we in samenwerking met de horeca en andere ondernemers.	
	Toelichting: Dit is structureel opgepakt binnen de regiomarketing. Er zijn wandel- en fietskaarten ontwikkeld.	
49.	**Doelstelling:** Wij gaan de mogelijkheden onderzoeken om een Opsterlân-pas in te voeren om recreatie en toerisme te stimuleren. Hiermee krijgen toeristen en recreanten korting op onder andere toeristische attracties.	
	Toelichting: In de tweede helft van 2024 en de eerste helft van 2025 vindt een haalbaarheidsonderzoek plaats.	

Balans
Recreatie en Toerisme maakt wezenlijk deel uit van Opsterland. Zowel voor recreatieondernemers als voor onze bewoners draagt een aantrekkelijke (leef) omgeving en ruimte om te recreëren bij aan de brede welvaart in Opsterland. Door samenwerking met stakeholders dragen we hieraan bij.

Sociaal domein

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
50.	**Doelstelling**: Wij streven naar een samenleving waar iedereen meedoet. De verzorgingsstaat transformeert naar een participatiesamenleving, waarbij zelfredzaamheid voorop staat. Het is aan de inwoner om de regie over zijn leven te houden en aan de professional - van de gemeente en de ketenpartners - om de inwoner daarin zo nodig te faciliteren, te ondersteunen of te stimuleren.	
	Toelichting: We hebben diverse trajecten opgestart/mede-ontwikkeld om de verzorgingsstaat te transformeren tot een participatiesamenleving. • We zijn aangesloten bij het Fries Integraal Zorgakkoord (FrIZA). Het accent ligt enerzijds op het organiseren van toekomstbestendige zorg in Fryslân. Anderzijds om de beweging te maken van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. • We ontwikkelen samen met de HOWOS-gemeenten een woonzorgvisie voor ouderen en (kwetsbare) aandachtsgroepen.	

	• In 2024 zijn we gestart met het opstellen van een Lokale Inclusie Agenda. Het uitgangspunt van de agenda is om speerpunten op te stellen waarmee Opsterland toegankelijker wordt. De Lokale Inclusie Agenda draagt eraan bij dat inwoners makkelijker kunnen meedoen in de samenleving. • We voeren de Koers Sociaal Domein uit. • Wij geven uitvoering aan de Preventieagenda 2021-2030 door middel van Actieplannen Preventie. • We ontwikkelen een welzijnsnota, waarbij de nadruk ligt op het versterken van de sociale basis. Een sterke sociale basis zorgt ervoor dat mensen elkaar kunnen ondersteunen en minder snel terug hoeven te vallen op professionele hulp. We zetten verschillende voorzieningen en projecten in om de sociale basis in de dorpen te versterken en inwoners uit te nodigen om elkaar te ondersteunen. • We ontwikkelen dorpenbeleid, waarbij de nadruk komt te liggen op het faciliteren en ondersteunen van de dorpen. • We ontwikkelen een participatievisie en -verordening, zodat zowel de gemeente als inwoners spelregels hebben bij participatietrajecten.	
51.	**Doelstelling**: We richten ons met preventie op het voorkomen en beperken van problemen van inwoners. Dit doen we samen met de mienskip.	
	Toelichting: Wij werken aan de ambitie van Preventieagenda 2021-2030. • In 2023 en 2024 hebben wij op een actieplan Preventie opgesteld en uitgevoerd. • Wij ondersteunen de Bloeizones (en daarmee de Mienskip) in Bakkeveen, Wijnjewoude en Beetsterzwaag. • Wij voeren Sûn Opsterlân en het actieplan Sport en Gezondheid uit. • In 2023 hebben we meer aandacht gegeven aan preventie met behulp van budgetcoaches en schuldhulpverlener. De ervaringen worden meegenomen in het beleidsplan voor schuldhulpverlening in 2024. • In 2024 wordt een beleids- en projectplan Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) voorgelegd aan de gemeenteraad. • In 2024 wordt de welzijnsnota aan de gemeenteraad voorgelegd.	
52.	**Doelstelling**: Hierbij willen we het geluid van jongeren beter laten doorklinken, bijvoorbeeld door elk jaar een kinderburgemeester te benoemen en goede manieren te vinden om de politiek meer bij jongeren te betrekken.	
	Toelichting: • In 2024 is de eerste kinderburgermeester benoemd. • Wij zijn gestart met een pilot voor het opzetten van een Jeugdraad.	
53.	**Doelstelling**: We onderzoeken hoe we kunnen samenwerken met ondernemers om meer mogelijkheden te vinden om mensen aan het werk te krijgen.	
	Toelichting: • In 2023 hebben wij samen met betrokken partners het uitvoeringsplan van de deelregio Zuidoost Fryslân	

	geactualiseerd. De nieuwe titel is: 'Talenten benutten voor een duurzame match'. Door middel van een activiteitenkalender en themabijeenkomsten (zoals laaggeletterdheid en het regionaal mobiliteitsteam) is in 2023 ingezet op het realiseren van een betere en eenduidigere samenwerking in onze deelregio. • Het uitvoeringsplan 2023 van onze deelregio sluit aan bij de strategische koers Fryslân Werkt 2022-2026. De strategische koers Fryslân werkt 2022-2026 is samen met betrokken partners in de arbeidsmarktregio Fryslân in 2023 uitgewerkt in een meerjarig uitvoeringsprogramma voor de gehele arbeidsmarktregio Fryslân. • In maart 2023 is het samenwerkingsconvenant Fryslân Werkt 2023-2026 ondertekend door betrokken partners in de arbeidsmarktregio, waaronder gemeenten, onderwijspartijen, sociale ontwikkelbedrijven, etc. • In 2023 is het Breed Offensief hebben uitgewerkt binnen de gemeentelijke organisatie. Het Breed Offensief heeft tot doel om meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te helpen, onder andere door werkgevers hierin beter te faciliteren en deze doelgroep beter te ondersteunen. • Vanaf 1 januari 2022 heeft de gemeente hierin een regisserende rol, om inburgeraars te ondersteunen om binnen 3 jaar in te burgeren in Opsterland. We ondersteunen daarin zowel qua taalaanbod als ook via werkervaringstrajecten bij Caparis en dergelijke. Ook kopen we hiervoor maatschappelijke begeleiding in via Code Hans.	
54.	**Doelstelling**: Wij willen voorkomen dat mensen in de schulden komen. Wij gaan daarom meer inzetten op het vinden van inwoners die onder de armoedegrens leven en die we nu niet in beeld hebben. Dit doen we samen met organisaties als woningbouwcorporaties, de Bewonersraad en energiemaatschappijen	
	Toelichting: • We hebben ons systeem van vroegsignalering van (mogelijke) schulden in 2023 versterkt. Dit hebben we gedaan door de gemeentelijke formatie (budgetcoaches) uit te breiden. • Ook hebben we onze samenwerking met belangrijke partners voor vroegsignalering (Humanitas, woningcorporaties) geïntensiveerd.	
55.	**Doelstelling**: De betaalbaarheid van de taken in het sociaal domein staat nog steeds onder druk. Samen met andere gemeenten blijven we lobbyen voor meer middelen van het Rijk.	
	Toelichting: • Via de P10-gemeenten lobbyen wij voor meer voldoende middelen vanuit het Rijk. In 2023 is een strategische agenda opgesteld voor de periode 2023-2026.	
56.	**Doelstelling**: We besteden niet meer middelen dan de gemeente krijgt van het Rijk.	
	Toelichting:	

	• In 2024 stellen we een maatregelenpakket voor om grip te krijgen op de kosten jeugdhulp. Het pakket bevat maatregelen voor de korte en lange termijn. • We weten dat de kosten stijgen, maar weten nog niet of we als gemeenten daarvoor gecompenseerd worden. • We zien dus de kosten voor jeugdhulp toenemen. We constateerden in 2023 een stijging van 5% van het aantal kinderen met een voorziening en een zwaardere zorgvraag. Daarnaast zijn de tarieven voor jeugdbescherming met 15% gestegen ten opzichte van 2023.	

Balans
Wij zijn goed op weg met het uitvoeren van het coalitieakkoord 2022-2026. De omslag van de verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving vraagt veel. En hiervoor investeren wij ook veel. Tegelijkertijd stijgen de zorgkosten voor jeugdhulp. We moeten blijven investeren in Positieve Gezondheid en preventie.

Onderwijs

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
57.	**Doelstelling**: Wij zetten, samen met het onderwijs, in op de ontwikkeling van talent en het bieden van gelijke kansen. Dit doen we bijvoorbeeld door cultuureducatie aan te blijven bieden.	
	Toelichting: • Wij nemen deel aan de Gelijke Kansen Alliantie. Binnen deze alliantie stimuleren en faciliteren wij het talentgedreven werken bij onder meer basisscholen en buurtsportcoaches. • De raad ontvangt in 2024 het beleids- en projectplan Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Dit plan zet in op het vergroten van beschermende en het minimaliseren van risicofactoren met betrekking tot een kansrijke omgeving voor de jeugd. • In 2023 hebben wij de beleidsnotitie cultuureducatie 2023-2026 uitgevoerd om kinderen in aanraking te laten komen met muziek, cultuur en erfgoed. In 2023 hebben wij aan drie schoolorganisaties subsidies verstrekt voor de inzet van de cultuurcoach, de organisatie van Instrumentale Muzikale Vorming en culturele vorming. • Op 1 oktober 2023 is de PeuterPlus gestart. Op 6 november 2023 vond een formele opening plaats. De samenwerking tussen Kinderwoud (betrokken kinderopvangaanbieder) en de consulenten jeugd uit het gebiedsteam verloopt goed. De peuters die de PeuterPlus bezoeken laten een positief effect op hun ontwikkeling zien. • In 2023 hebben we geïnvesteerd in het implementeren van effectief leesonderwijs binnen Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland (OWO).	
59.	**Doelstelling**:	

	We willen laaggeletterdheid voorkomen en taalvaardigheid verbeteren. Dit pakken we aan met de basisscholen en organisaties als de bibliotheek.	
	Toelichting: In 2023 hebben we gewerkt aan bewustwording voor het thema laaggeletterdheid en vergroten van kennis. • We hebben verbinding gelegd tussen het onderwerp laaggeletterdheid en andere beleidsterreinen in het sociaal domein. • We hebben contact gelegd met diverse netwerkpartners om een ketenpartneroverleg laaggeletterdheid op te starten. • De informatiepunten digitale overheid hebben een plek gekregen binnen de keten. • We hebben een aanjager laaggeletterdheid aangesteld. • Er is zowel binnen als buiten de gemeente geïnvesteerd op het verhogen van de aandacht voor laaggeletterdheid met de inzet van taalambassadeurs en door de aanjager laaggeletterdheid. • Het digi-taalhuis met informeel taalaanbod is heropend. Het actieplan laaggeletterdheid is doorontwikkeld, waarbij een plan is gemaakt voor twee jaar 2023-2024.	

Balans
We zijn goed op weg met het uitvoeren van het coalitieakkoord 2022-2026. Er zijn veel acties opgestart die bijdragen aan kansengelijkheid en het terugdringen van laaggeletterdheid. Tegelijkertijd verwachten niet dat laaggeletterdheid en taalachterstanden zijn opgelost in 2026.

Cultuur

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
60.	**Doelstelling**: In de gemeenschap ontstaan de mooiste ideeën voor culturele activiteiten. De gemeente speelt een faciliterende rol, bijvoorbeeld door een subsidie of hulp bij de aanvraag van een vergunning voor een evenement.	
	Toelichting: De nieuwe regeling Cultuur Evenementen is in februari 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Hiermee kunnen culturele activiteiten in de gemeente worden ondersteund, waarbij een splitsing is aangebracht tussen lokale evenementen en (boven)regionale evenementen.	
61.	Doelstelling: Wij hebben oog voor ons culturele erfgoed, zoals onder andere in onze musea te bewonderen is.	
	Toelichting: We onderzoeken samen met museumbesturen hoe de musea toekomstig blijven. • In 2022 zijn gesprekken gevoerd met Museum Opsterland over hun bedrijfsvoering en de toekomst van het museum.	

	• Twee onderzoeken zijn opgestart in het kader van het deelproject Upgrade Museum Opsterland van het Regiodeal-project 'Geweldig Gorredijk'. • Het museum It Damshûs is druk bezig de aanwezige voorzieningen op een goed peil te houden. • De Tropische Kas is actief bezig zich voor te bereiden op de toekomst, vooral met het oog op de energiekosten en welke alternatieven er voor hen open staan.	
62.	Doelstelling: Wij promoten lokale cultuur, bijvoorbeeld met een gemeentedichter.	
	Toelichting: • In 2024 stellen wij een plan op voor het inzetten van een gemeentedichter. • In 2023 hebben wij de subsidieregeling Cultuur Evenementen Opsterland uitgevoerd. In totaal hebben wij vierendertig kleine en vijf grotere culturele evenementen ondersteund door middel van subsidies. • Er zijn in 2022 18 lokale evenementen en 9 (boven)regionale evenementen gesubsidieerd. Alle culturele instellingen zijn tevreden met de nieuwe regeling.	

Balans
Het college is goed op weg met het uitvoeren van het coalitieakkoord 2022-2026. Ze faciliteert culturele activiteiten en denkt mee over het behouden van cultureel erfgoed. De verwachting is de opgaven zijn afgerond in 2026.

Friese taal

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
63.	**Doelstelling**: Wy fiere it Fryske taalbelied mei krêft út. Wy fine dat de gemeente foarop moat en it Frysk mear brûke moat, ek digitaal.	
	Toelichting: Neidat de gemeenteried ein 2021 it nije Frysk Taalbelied middels de nota "Romte foar Taal" fêststeld hat, is in subsydzje oanfrege by de provinsje Fryslân foar de útfiering fan it nije belied. Mei dizze subsydzje fan € 10.000,00 is yn 2022 begûn mei it organisearjen fan kursussen foar de eigen amtners. It giet dan om "Frysk ferstean en lêze" en "Frysk skriuwe". Dizze kursussen wurde yn 2023 fuortset.	
64.	**Doelstelling**: Wy jouwe nije projekten in Fryske namme.	
	Toelichting: De mearderheid fan beliedsdokuminten, regeljouwing en oare plannen drage noch in Nederlânske namme.	
65.	**Doelstelling**: By it ferfangen fan plaknammebuorden komt de Fryske namme fan no ôf boppe de Nederlânske namme.	
	Toelichting:	

	Op ferskate plakken binne plaknammebuorden al ferfongen, mei de Fryske namme no boppe-oan. Foarbylden binne: Beetstersweach (Van Harinxmaweg) en Wijnjewoude (Merkebuorren Oost). Dêrneist wurdt by it ferfangen fan strjitbuorden ek de Fryske namme neamd en foar buorden mei in ûnderskrift is dizze byskrift yn it Frysk skreaun.	
66.	**Doelstelling**: Wy freegje organisaasjes dat wy subsidiearje wat se dogge om it Frysk sichtber en brûkt te meitsjen.	
	Toelichting: Wy freegje de organisaasjes Afûk, Tomke en de gruttere kulturele eveneminten hoe't se it Frysk sichtber meitsje.	

Balans
It kolleezje van B&W is op koers om it taalbelied Frysk út te fieren.

Andere onderwerpen

Veiligheid

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
67.	**Doelstelling:** We willen meer gemeentelijke capaciteit (BOA's) inzetten op leefbaarheid, verkeersveiligheid, natuur, openbare ruimte en groen.	
	Toelichting: Er is in 2023 extra capaciteit beschikbaar gesteld. Dit betrof een eerste aanzet om de doelstelling te realiseren.	
68.	**Doelstelling:** Ondermijning, de beweging waarbij criminele activiteiten steeds meer verweven raken met onze maatschappij, vraagt nadrukkelijk aandacht van onze organisatie en het bestuur. Er zal geïnvesteerd moeten worden in bewustwording, een scherpe blik bij vergunningverlening (BIBOB-toets) en toezicht en handhaving, om zowel in capaciteit als in kwaliteit toegerust te zijn voor deze ontwikkelingen.	
	Toelichting: • Er is een bestuurlijke wens geformuleerd voor de begroting 2025 en verder om kwalitatief en kwantitatief een stap te maken naar een meer robuust team toezicht en handhaving. • Er wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma ondermijning 2024-2025. Er zijn bewustwordingssessies geweest voor organisatie en bestuur. Er zijn diverse handhavingsacties georganiseerd en beleid wordt geactualiseerd.	

Balans
De maatschappelijke ontwikkelingen gaan in een rap tempo. De verharding van de maatschappij vraagt om meer inzet op de genoemde thema´s. Er zal de komende jaren blijvend geïnvesteerd moeten worden in kwaliteit en capaciteit voor toezicht en handhaving en de administratief-juridische organisatie.

Dienstverlening

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
69.	**Doelstelling:** In de dienstverlening van de gemeente aan inwoners vinden wij adequate communicatie, klantvriendelijkheid en oplossingsgerichtheid belangrijk. Wij bekijken hoe we dit kunnen verbeteren.	
	Toelichting: Wij zijn doorlopend bezig met kijken hoe we onze dienstverlening aan inwoners verder kunnen verbeteren. Hieronder een aantal voorbeelden van acties die hieraan gerelateerd zijn: · • Eind november 2023 vond een onderzoek plaats naar onze telefonische bereikbaarheid. Hieruit kwam naar voren dat ons KCC goed bereikbaar is en dat we zo'n 80 procent van de vragen direct inhoudelijk kunnen afhandelen. Op het vlak van de bereikbaarheid van de backoffices hebben we als organisatie nog wel werk te doen. Om de collega's mee te nemen in het belang hiervan, gaan we vanuit het Publiekscentrum langs verschillende afdelingen om o.a. de uitkomsten van het onderzoek te bespreken. • We zijn gestart met de eerste stappen richting het schrijven van een Visie op Dienstverlening. We zijn nu bezig met het afbakenen van de inhoud en opdracht van deze Visie op Dienstverlening. • Periodiek kijken we naar de inhoud van 'onze' pagina's op onze website. In februari en maart brachten we nog verschillende wijzigingen aan, o.a. op de pagina over geboorte en aangifte doen, om ook inwoners die helaas te maken krijgen met een levenloos geboren kindje, mee te nemen in wat zij kunnen doen. Voor deze wijzigingen werken we nauw samen met collega's van communicatie. • Met communicatie kijken we ook naar het wijzigen van onze belangrijkste brieven. Zo is begin dit jaar de brief om mensen te informeren over het aanvragen van een nieuw reisdocument (i.v.m. de paspoortpiek) al helemaal aangepast om te zorgen dat de brieven geschreven zijn in de actieve, positieve en begrijpelijke schrijfstijl die we als gemeente willen hanteren.	
70.	**Doelstelling:** Daarnaast vinden wij dat er altijd ruimte moet blijven om naar het gemeentehuis te komen voor dienstverlening aan de balie, ook zonder afspraak.	
	Toelichting: In basis informeren wij onze inwoners, o.a. via de website, dat zij het beste een afspraak kunnen maken. Zo kunnen we het beste	

	borgen dat er voldoende mensen zijn om onze inwoners te helpen en voorkomen we dat inwoners onnodig lang moeten wachten. Tegelijkertijd is een inwoner altijd welkom om ‘zomaar’ binnen te komen lopen en wordt deze altijd warm ontvangen bij de receptie. Onze inwoners zijn altijd welkom bij ons! Wil een inwoner direct op dat moment een aanvraag doen? Dan proberen we de inwoner, waar ook maar enigszins mogelijk, tussendoor te helpen.	
71.	**Doelstelling:** In de coronatijd konden inwoners via videobellen afspreken met de gemeente. Wij willen dat dit mogelijk blijft.	
	Toelichting: Dat is nog steeds mogelijk wanneer inwoners contact hebben met collega’s van het gebiedsteam.	
72.	**Doelstelling:** Voor een goede en veilige dienstverlening is goede ICT belangrijk. Wij werken samen in OWO-verband om de ICT op peil te brengen en te houden.	
	Toelichting: • Dit jaar is er onder andere gewerkt aan de optimalisatie van onze kernapplicaties en de introductie van Microsoft 365. Bovendien staat de implementatie van bellen via MS Teams op de agenda voor dit jaar. Binnen het Publiekscentrum onderhouden we nauwe banden met andere teammanagers Dienstverlening binnen OWO om de impact van deze ontwikkelingen op onze afdelingen te analyseren en mogelijke risico's te beperken. • Bewustwording op het gebied van privacy en informatiebeveiliging is essentieel voor veilige dienstverlening. De gemeente Opsterland heeft daarom een diverse bewustwordingscampagne opgezet met structurele en incidentele onderdelen. Wekelijks ontvangen medewerkers een vraag op het gebied van privacy en informatiebeveiliging, om continu aandacht te houden voor deze onderwerpen. Hieromheen is een competitief format gemaakt waardoor teams aangezet worden om een zo hoog mogelijke score te behalen. Daarnaast vindt er iedere twee maanden een klassikale bewustwordingstraining plaats, voor nieuwe en huidige medewerkers. Daarnaast worden er diverse activiteiten georganiseerd, zoals het spelen van een VR-game, die bijdragen aan het bewustwordingsniveau en daarmee het handhaven van veilige dienstverlening.	

Balans
Op het vlak van dienstverlening aan en ruimte bieden voor onze inwoners zijn wij constant bezig met kijken hoe we het beter kunnen doen en hoe we laagdrempelig en toegankelijk kunnen blijven. Daarbij kijken we naar wat er nodig is op korte termijn, maar óók naar wat we in de toekomst nodig hebben om ál onze inwoners goed te kunnen blijven bedienen. Dit is een doorlopend iets.

Europa en internationaal

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
73.	**Doelstelling:** Via de VNG zijn wij betrokken bij UN Habitat en bij de beleidsmatige lobby namens gemeenten bij de EU via het Comité van de Regio's.	
	Toelichting: • UN Habitat was gelinkt aan onze voormalige burgemeester Ellen van Selm. Zij zet haar contacten voort op haar nieuwe standplaats in Purmerend. • Bestuurlijk bekleden wij de voorzittersrol van de werkgroep Europa van de P10, waardoor we nauw zijn betrokken bij de lobby van de P10 richting Den Haag en Brussel en goed in contact zijn met de VNG. • Daarnaast zijn we via het college lid van het Comité van de Regio's. • Ook is een van onze bestuurders lid van de Raad van Toezicht van Europa Decentraal, een organisatie die decentrale overheden en Rijksoverheden bij staan bij vragen over het recht en beleid van de Europese Unie.	
74.	**Doelstelling:** Naast voortzetting hiervan zal voor projecten meer moeten worden ingezet op subsidies uit Brussel, waarbij wij de Europese Verbindingsalliantie (EVA) benutten voor informatie en ondersteuning bij aanvragen.	
	Toelichting: • Europese Verbindingsalliantie heet inmiddels het EuropaPact Fryslân. Het EuropaPact Fryslân fungeert als een ondersteunend platform en adviesorgaan om projecten die kansrijk zijn voor Europese subsidies verder te ontwikkelen. Deze organisatie informeert haar leden over de diverse mogelijkheden die Europa biedt en stimuleert actieve participatie. Wij zijn nauw verbonden met deze organisatie, zowel op bestuurlijk niveau als lid van de stuurgroep, als op ambtelijk niveau als lid van de aanjaaggroep. • Via de P10 kijken we gezamenlijk naar de kansen die er liggen om mee te doen aan Europese projecten en onderzoeken we welke Europese subsidies voor de plattelandsgemeenten interessant zijn.	

Balans
We zijn zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau zeer betrokken bij Europese aangelegenheden, inmiddels niet meer via onze deelname aan UN Habitat, maar wel op veel andere vlakken, zoals het Comité van de Regio's, het EuropaPact Fryslân, de P10 en Europa Decentraal.

Organisatie

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
75.	**Doelstelling:** We willen een stabiele, slagvaardige en efficiënte organisatie, die op haar taken is berekend. Het college van B&W, de raad en de organisatie zorgen samen voor een goed bestuurlijk-ambtelijk samenspel. De ingezette organisatieontwikkeling draagt hieraan bij.	
	Toelichting: De organisatieontwikkeling is een continue proces. Daar wordt elke dag aandacht aan besteed. Door deze aandacht kunnen we onszelf verbeteren en zorgen dat we voorbereid zijn op onze taken.	
76.	**Doelstelling:** Wij stimuleren een andere manier van werken in de netwerksamenleving.	
	Toelichting: Continue is er aandacht voor de manier van werken. Daarbij hoort ook de vraag wat de meest effectieve en efficiënte manier is om de opgave te realiseren. Daarbij hoort ook het netwerkgewijswerken waar het passend is.	
77.	**Doelstelling:** We willen dat de gemeente een aantrekkelijke werkgever is, waar mensen graag voor werken.	
	Toelichting: Door de locaties, voorzieningen en arbeidsvoorwaarden actueel te houden zorgen we ervoor dat we als werkgever courant zijn. Daarnaast zorgen we met en in onze communicatie ervoor dat we duidelijk maken wat voor een mooie en uitdagende gemeente Opsterland is.	

Balans
We zijn goed bezig met de organisatie. We zijn in staat om medewerkers te werven en ze ook vast te houden. Extern weten we steeds beter de mensen te vinden en mensen weten ons ook beter te vinden. Dit vraagt wel om constante aandacht.

OWO

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
78.	**Doelstelling:** Opsterland is een zelfstandige gemeente en wil die zelfstandigheid behouden. We zetten de OWO-samenwerking met Ooststellingwerf en Weststellingwerf voort.	
	Toelichting: De bestuursovereenkomst uit 2015 wordt in 2024 geactualiseerd waarmee we de OWO-samenwerking opnieuw bekrachtigen en waarin we o.a. opnemen het uitgangspunt “Zelfstandig door samen te werken”.	
79.	**Doelstelling:**	

	Naast samenwerking in de drie OWO-afdelingen, werken we ook samen bij de implementatie van de Omgevingswet.	
	Toelichting: De implementatie van de Omgevingswet (ingevoerd per 1-1-2024) is in OWO-verband opgepakt. De samenwerking op dit thema blijft bestaan. We stemmen veel af, leren van elkaar en we zoeken de samenwerking ook op bij het opstellen van de omgevingsplannen en het invoeren van sneltoetscriteria.	
80.	**Doelstelling:** De colleges van B&W moeten goed in positie zijn in het bestuur van de OWO-samenwerking.	
	Toelichting: • Per 1-1-2024 zijn we begonnen met gezamenlijke portefeuillehoudersoverleggen om zo de portefeuillehouders van verschillende OWO-onderwerpen beter in positie te brengen en structureel samen te brengen om af te stemmen. Denk hierbij aan gezamenlijke portefeuillehoudersoverleggen rondom Bedrijfsvoering, de omgevingswet, VTH, Fumo of belastingen. • Daarnaast komen de burgemeesters (portefeuillehouder OWO-samenwerking in het algemeen) twee keer per jaar samen om af te stemmen over de voortgang. Ook zien de drie OWO-colleges elkaar tweemaal per jaar.	
81.	**Doelstelling:** We verkennen de kansen om intensiever samen te werken in OWO-verband. Hiermee kunnen we de samenwerking robuuster maken en efficiënter werken.	
	Toelichting: De OWO-gemeenten weten elkaar uitstekend te vinden. Bij nieuwe, complexe opgaven wordt er in vroegtijdig stadium verkend of het opportuun is deze opgave ook in OWO-verband op te pakken en zo ja, op welke wijze er dan samengewerkt wordt. Zo wordt er ondertussen – naast de samenwerking binnen de OWO-afdelingen – ook structureel samengewerkt aan en/of afgestemd over het OWO-energiebureau, de omgevingswet en omgevingsplannen, APV, ondermijning, de huisvesting van vluchtelingen en statushouders en onderwerpen binnen het Sociaal Domein.	

Balans
De realisatie van de doelstelling in de samenwerking binnen OWO liggen allen op schema. De samenwerking is zichtbaar en stabiel. Op veel onderwerpen wordt formeel of informeel samengewerkt of afgestemd. De eigenheid van de gemeente blijft hierin uitgangspunt en behouden. Ondanks dat op verschillende posities inmiddels andere personen zitten loopt de samenwerking binnen OWO gewoon door. Dit biedt ook een basis voor afstemming met de gemeenten Heerenveen en Smallingerland vanuit OWO of de afzonderlijke gemeenten.

Financiën

Nr.	Doelstelling en toelichting	Voortgang
82.	**Doelstelling:** De toekomstige financiële situatie van de gemeente blijft voor een deel onzeker door onder andere de herijking van het Gemeentefonds, de ontwikkeling van het accres en de taken die het Rijk mogelijk aan gemeenten wil overdragen. Wij zetten daarom het behoudende financieel beleid voort.	
	Toelichting: Deze lijn is opgenomen in de begrotingen van 2023 en 2024 en zal in 2025 worden voortgezet.	
83.	**Doelstelling:** Tegelijkertijd lobbyen wij in Den Haag om de middelen te krijgen die noodzakelijk zijn om voorzieningen in stand te houden en aan onze verplichtingen te kunnen voldoen	
	Toelichting: De lobby verloopt via de VNG, VFG en directe contacten.	
84.	**Doelstelling:** Wat de lokale lasten betreft houden we vast aan de kostendekkendheid van de afvalstoffen- en rioolheffing.	
	Toelichting: Dit is conform en wordt bij elke begroting opnieuw bepaald.	
85.	**Doelstelling:** De onroerendezaakbelasting (ozb) wordt jaarlijks met maximaal de CPI (nationale consumentenprijsindex) geïndexeerd.	
	Toelichting: Dit is conform en wordt bij elke begroting opnieuw bepaald.	
86.	**Doelstelling:** Tegenvallers in de begroting vangen we op met bezuinigingen op gemeentelijke taken en efficiëntiemaatregelen. Pas als deze maatregelen onvoldoende blijken, kijken we naar een verhoging van de lokale lasten.	
	Toelichting: Dit is conform en wordt bij elke begroting opnieuw bepaald.	

Balans
De financiële toekomst is onzeker. Het kabinet Rutte IV heeft een aantal financiële ingrepen gedaan in de financiering systematiek van het gemeentefonds. Dit geeft voor de jaren na 2025 een stevig tekort. Dat terwijl de opgaven alleen maar toenemen en de kosten stijgen door een onzeker geopolitieke situatie en een steeds krappere arbeidsmarkt.